

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Հարավ-արևելյան Եվրոպայում ֆինանսական առաջավոր փորձի կենտրոնի կողմից (Center of Excellence in Finance in the South East Europe/CEF) 2025թ. մայիսի 20-ից 22-ը ք. Լյուբլյանայում (Սլովենիա) կայացած «Թվայնացում և ՏՏ համակարգեր 2» խորագրով աշխատաժողովին մասնակցելու նպատակով գործուղման արդյունքների մասին

1. Անունը, ազգանունը, զբաղեցրած պաշտոնը

- 1) Սեդա Հողմերցյան, ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի Ներքին աուդիտի վարչության հարկային մարմնի ներքին աուդիտի բաժնի գլխավոր հարկային տեսուչ,
- 2) Քրիստինա Բաղդասարյան, ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի «Ջի Սոլյուշնս» ՊՈԱԿ-ի տվյալների կառավարման դեպարտամենտի տվյալների փոխանակման պատասխանատու,

2. Գործուղման վայրը և ժամկետները՝

Սլովենիայի Հանրապետություն, ք.Լյուբլիանա 2025թ. մայիսի 20-ից 22-ը:

3. Հրավիրող կողմը՝

Կենտրոնական, Արևելյան և Հարավարևելյան Եվրոպայի ֆինանսների նախարարությունների կարողությունների զարգացման կենտրոնը (CEF)՝ Սլովենիայի Հանրապետության ֆինանսների նախարարության և Միջազգային դրամային հիմնադրամի (IMF) աջակցությամբ:

4. Գործուղման նպատակը (աշխատանքային ո՞ր խնդրի լուծման համար էր նախատեսված գործուղումը)՝

Գործուղման նպատակն էր մասնակցել թվայնացման և տեղեկատվական համակարգերի կառավարման վերաբերյալ մասնագիտական քննարկումներին՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով տվյալների կառավարման, վերլուծության, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և կիրառական տեխնոլոգիաների խնդիրներին, ինչպես նաև ներկայացնելու Հայաստանի փորձն ու ուսուցանելու այլ երկրների փորձից:

Աշխատաժողովին մասնակցող երկրների հետ իրականացվել են փոխադարձ քննարկումներ: Ուստի հանդիպումն աչքի էր ընկնում բովանդակալից ակտիվ քննարկումներով, խնդիրների առաջադրումներով և փոխադարձ շփումներով:

Հանդիպման աշխատանքային լեզուն անգլերենն էր:

5. Քննարկված թեմաները՝

Աշխատաժողովի շրջանակներում մանրամասն քննարկվել են հետևյալ հիմնական թեմաները՝

1. Թվայնացման ազդեցությունը հարկային վարչարարության արդիականացման վրա,
2. Գործառնական մարտահրավերների հաղթահարում և նորարարական լուծումներ,
3. Տվյալների կառավարման քաղաքականություններ և տեխնոլոգիական գործիքակազմ,
4. Թվային բիզնես մոդելի սկզբունքները հարկային վարչարարության համար,
5. Տվյալների անվտանգության և կիբերանվտանգության ապահովում,
6. Արհեստական բանականության (AI) կիրառությունները Չինաստանի հարկային համակարգի օրինակով,
7. Տվյալների վրա հիմնված որոշումների կայացում,
8. Թվային հարկային ռազմավարությունների մշակում և ներկայացում, առաջացող խնդիրների հաղթահարում:

Աշխատաժողովը բաղկացած էր մի շարք ինտերակտիվ դասախոսություններից, խմբային քննարկումներից և իրական օրինակների ուսումնասիրությունից: Մասնակցություն ենք ունեցել բոլոր պանելային քննարկումներին, որոնցից մի քանիսում ներկայացրել ենք մեր պրակտիկայում բացահայտված հաջողված գործերից: Մեր պրակտիկայում կիրառվող գործիքակազմը և ՀՀ Հարկային օրենսդրության առանձնահատկությունները հետաքրքրություն են առաջացրել մասնակիցների շրջանակներում, հատկապես Հայաստանում AI համակարգի ներդրման մասով:

6. Հանդիպումները, ելույթները, բարձրացված կամ քննարկված հարցերը՝

Ելույթներ ունեցան մասնակից բոլոր երկրների՝ Բոսնիա և Հերցեգովինայի, Կոսովոյի, Վրաստանի, Ֆինլանդիայի, Լիտվայի, Մոլդովայի, Մոնղոլիայի, Ալբանիայի, Սերբիայի, Ռումինիայի ներկայացուցիչները:

Քննարկումները կարևոր նշանակություն ունեին ինչպես ՏՏ համակարգերի կատարելագործման, այնպես էլ ներքին աուդիտի համատեքստում:

Ներկայացվել են տարբեր երկրների փորձը՝ հարկային թվայնացման գործընթացների կազմակերպման, վերլուծական գործիքների օգտագործման, վարչարարական բեռի նվազեցման և հարկ վճարողների համար առավել մատչելի թվային ծառայությունների ստեղծման վերաբերյալ:

Աշխատաժողովի ընթացքում բացահայտվեցին մի քանի առանցքային ուղերձներ.

- Թվայնացումը հարկային վարչարարությունում հանդիսանում է թափանցիկության, արդյունավետության և բարեխիղճ հարկային վարքագծի խթանման գլխավոր գործիքներից մեկը: Մասնավորապես, պետք է փորձել մաքսիմալ թվայնացնել և մինիմալացնել հարկ վճարողների հարկային գործընթացներին մասնակցելությունը՝

Հարկ վճարողների գրանցում ավտոմատ կերպով: Անհրաժեշտ է ինտեգրել գրանցման գործընթացը և հարկ վճարողներին մատուցել էլեկտրոնային ծառայություններ:

Հարկ վճարողների ռեեստրը պետք է պարունակի հարկ վճարողների վերաբերյալ հավաստի (ամբողջական և ճշգրիտ) տվյալներ:

Ապահովել հարկային օրենսդրության ինքնաշխատ տեղեկացում՝ հարկ վճարողների կողմից ներկայացվող հաշվետվությունների մասով: Անհրաժեշտ է ներդնել նոր ծանուցման ծառայություններ, որի արդյունքում հարկ վճարողները ինքնաշխատ կարգով կտեղեկացվեն յուրաքանչյուր օրենսդրական փոփոխությունների մասին:

Հարկ վճարողների կողմից ճշգրիտ հաշվետվությունների ներկայացում: Անհրաժեշտ է ավտոմատացնել համապարփակ ստուգման համակարգը՝ ներդնելով խաչաձև քարտեզագրման մեխանիզմ:

Հարկ վճարողների կողմից իրենց հարկային պարտավորությունների մարում: Անհրաժեշտ է ներդնել մեծածավալ ծանուցման համակարգեր, համապատասխան վճարման մեթոդներ, որպեսզի բոլոր վճարումները լինեն ինքնաշխատ տարբերակով:

- SS համակարգերի ճկունությունը և մատակարարվող տվյալների որակը հնարավորություն են տալիս իրականացնել դիսկային գնահատման նոր մոտեցումներ՝ ինչը շատ կարևոր է ներքին աուդիտի համար:

- Կիբեռանվտանգության ապահովումը և տեղեկատվական համակարգերի մշտադիտարկումը պետք է դառնան համակարգային աուդիտների բաղկացուցիչ մաս:

Քննարկվել են նաև նորարար տեխնոլոգիաների՝ արհեստական բանականության՝ AI, մեքենայական ուսուցման և ամպային լուծումների կիրառման հնարավորությունները՝ AI –ի բարեհաջող ներդրման առաջնահերթ նպատակներից է ինտեգրել տնտեսության, հասարակության և ազգային պաշտպանության մեջ: AI պետք է կիրառել քաղաքաշինության, առողջապահության, ֆինանսների, կրթության, ճանապարհային երթևեկության կառավարման և այլ ոլորտներում, որը հնարավորություն կտա կատարելագործել ոչ միայն հարկային համակարգը, այլ կհեշտացնի տնտեսության ոլորտների միջև համագործակցությունը:

Ներկայացված պրեզենտացիաների հիման վրա ընդգծվեց, որ արդյունավետ թվային անցումը պահանջում է.

- Մշտադիտարկման և վերլուծության համակարգերի ներդրում (data monitoring and analytics),

- Տվյալների որակի և ճշգրտության վերահսկում,

- Բազմաստիճան համագործակցություն SS և աուդիտի ստորաբաժանումների միջև,

- Աշխատակիցների մասնագիտական կարողությունների զարգացում նոր տեխնոլոգիաների և տվյալների մշակման ուղղությամբ:

Աշխատաժողովի ընթացքում ներգրավվել ենք ինտերակտիվ քննարկումների և թիմային վարժությունների մեջ, որոնց ժամանակ համատեղ գնահատել ենք թվայնացման ազդեցությունը ներքին վերահսկողությունների և աուդիտային մեխանիզմների վրա: Հատուկ շեշտադրում է արվել նաև այն փաստի վրա, որ թվայնացման գործընթացներում անհրաժեշտ է պահպանել հավասարակշռություն արդյունավետության և վերահսկելիության միջև:

Աշխատաժողովը վարող մասնագետների ելույթները բազմաբնույթ էին և արտացոլում էին այդ երկրներում առկա խնդիրներն ու դրանց լուծումների հաղթահարման կիառվող

փորձը: Աշխատաժողովի թեմաները ներկայացվեցին երեք օրերի ընթացքում՝ յուրաքանչյուր թեմայի ներկայացումից հետո հարց ու պատասխանի միջոցով քննարկվում էր խնդիրները կիրառելությունը տարբեր երկրներում և պատասխանների միջոցով ամփոփվում տվյալ նյութերի բովանդակությունը:

7. Հանդիպման կամ հավաքի ժամանակ ընդունված որոշումները, պայմանավորվածությունները, ստորագրված փաստաթղթերը՝

Դասընթացի ավարտին Կենտրոնական, Արևելյան և Հարավարևելյան Եվրոպայի ֆինանսների նախարարությունների կարողությունների զարգացման կենտրոնի կողմից (CEF)՝ մասնակիցները արժանացել են հավաստագրերի՝ «Թվայնացում և SS համակարգեր» թեմայով դասընթացը հաջողությամբ ավարտելու կապակցությամբ:

8. Առաջարկությունները, դրանց ընթացք տալու վերաբերյալ առաջարկները՝ եղանակը, ձևը, ժամկետները, պատասխանատուները, ակնկալվող արդյունքները՝

Միջոցառմանը մասնակցությունը հնարավորություն տվեց ՊԵԿ ներկայացուցիչներին ծանոթանալու առաջատար միջազգային փորձին՝ թվայնացման, տվյալների կառավարման և աուդիտի բնագավառում: Ստացած գիտելիքները կիրառելի են ինչպես տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, այնպես էլ ՊԵԿ ներքին աուդիտի համակարգում՝ գործընթացների արդիականացման և ռիսկերի վերհանման մեխանիզմների կատարելագործման նպատակով:

Մասնավորապես, ստացած փորձի հիման վրա կարող ենք առանձնացնել հետևյալ կետերը հետագա գործընթացները կազմակերպելիս.

- Ստեղծել կայուն համագործակցություն SS բաժնի հետ՝ հսկողության միավորների վերլուծական տվյալների ապահովման համար,

- Կիրառել AI և տվյալների վերլուծական գործիքներ՝ ներքին աուդիտում ռիսկերի կանխատեսման նպատակով,

- Ներքին աուդիտի ստուգումներում ընդգրկել տեղեկատվական համակարգերի գնահատում՝ հատկապես տվյալների անվտանգություն, մատչելիություն, ամբողջականություն:

Սեմինարը հնարավորություն տվեց ծանոթանալու առաջատար միջազգային փորձին՝ թվայնացման, տվյալների կառավարման և աուդիտի բնագավառում: Ստացած գիտելիքները

կիրառելի են ինչպես ՏՏ, այնպես էլ ՊԵԿ ներքին աուդիտի համակարգում՝ գործընթացների արդիականացման և ռիսկերի վերհանման մեխանիզմների կատարելագործման նպատակով:

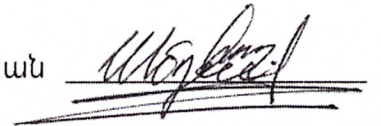
Առաջիկայում նախատեսվում են մի շարք դասընթացներ և աշխատաժողովներ: Վերոնշյալ դասընթացներին հնարավորություն կա մասնակցելու թե՛ առցանց ձևաչափով, թե՛ ֆիզիկական ներկայությամբ, որոնցից մեկում օնլայն ձևաչափով արդեն իսկ մասնակցություն ենք ունեցել՝ «Գիտելիքների փոխանակման մեխանիզմներ» թեմայով, որի ճամանակ քննարկվել է թե ինչպես բարելավել համագործակցությունը, վստահությունը և հաշվետվողականությունը կազմակերպության ներսում՝ փորձի փոխանակման, մենթորության և թիմային մշակույթի միջոցով:

Այլ երկրների հետ փորձի փոխանակումը կնպաստի ոչ միայն անձնական մասնագիտական աճին, այլև ՀՀ ՊԵԿ գործառույթների արդյունավետության բարձրացմանը:

9. Ստորագրությունը, ամսաթիվը

29.05.2025թ.

Սեդա Հողմերցյան

Քրիստինա Բաղդասարյան

